

ნესტან კუტივაძე

გივი კობახიძის ერთი კრიტიკული
ოპუსის შესახებ
("დანიელ ჭონქაძე და მისი "სურამის ციხე")

ქართული ემიგრაცია, რომლის ისტორიასაც შესაძლებელია თვალი გავადევნოთ XVII-XVIII საუკუნეების მიჯნიდან, წარმოიშვა სახელმწიფოებრივ-პოლიტიკურ ნიადაგზე და უშუალოდ დაუკავშირდა ქვეყნის დამოუკიდებლობისათვის ბრძოლას. ამ მხრივ, გამონაკლისს არც XX საუკუნის პირველი ნახევრის ემიგრაცია წარმოადგენს. 1921 წელს საბჭოთა რუსეთის მიერ საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკის ოკუპაციას 1924 წლის აჯანყება და რეპრესიები მოჰყვა, 1930-იან წლებში კი საბჭოთა ტოტალიტარული სახელმწიფო განსაკუთრებული სისასტიკით დაუპირისპირდა განსხვავებულად მოაზროვნეებს. ამ ვითარებას არაერთმა ცნობილმა პიროვნებამ საზღვარგარეთ გამგზავრებით დააღწია თავი. შედარებით ნაკლები ინტენსივობით ეს პროცესი მეორე მსოფლიო ომის შემდგომაც გაგრძელდა. თუნდაც ის ფაქტი რად ღირს, რომ 1920-1940-იან წლებში, სხვადასხვა დროს, სამი კონსპირაციული ორგანიზაცია არსებობდა. XX საუკუნის ქართული ემიგრაციის გეოგრაფია მოიცავს როგორც ევროპის, ისე ამერიკის კონტინენტს. ყველაზე მრავალრიცხოვანი დიასპორა 1920-იან წლებში საფრანგეთში ჩამოყალიბდა, რაც დამოუკიდებელი საქართველოს (1918-1921) მთავრობის აქ ყოფნითაც იყო განპირობებული, არანაკლებ საყურადღებოა ამერიკის კონტინენტზე არსებული ქართული ემიგრაციის ისტორია.

გივი კობახიძე XX საუკუნის მეორე ნახევრის ქართული ემიგრაციის ერთ-ერთი თვალსაჩინო წარმომადგენელია. იგი 1941 წელს გაიწვიეს მეორე მსოფლიო ომში, ტყვედ ჩავარდნილი, ომის დასრულების შემდეგ მიუნხენში დასახლდა, ხოლო საბჭოთა მთავრობის მიერ ზოგიერთი ევროპული სახელმწიფოსათვის ტყვეებისა და ემიგრანტების დაბრუნების მოთხოვნის გამო ამერიკაში დამკვიდრდა. ევროპაშიც და ამერიკის შეერთებულ შტატებშიც პროფესიით ექიმი გივი კობახიძე სამეცნიერო, ფართო საზოგადოებრივ, ჟურნალისტურ საქმიანობასთან ერთად შემოქმედებით მოღვაწეობასაც ეწეოდა (რ. დაუშვილი, 2014, გვ. 178-180), წერდა როგორც მხატვრულ, ისე ლიტერატურულ-კრიტიკულ ტექსტებს, საქართველოში ყოფნის პერიოდში ერთ ხანს ფოლკლორულ მასალასაც კრებდა. კობახიძე თანამშრომლობდა (ზოგიერთის დაარსებაში თავადაც მონაწილეობდა) ევროპასა თუ ამერიკაში გამომავალ, დღეს უკვე საკმაოდ ცნობილ ჟურნალ-გაზეთებთან: "ქართველი ერი", "საქართველო", "ზედი ქართლისა", "კავკასიონი", "გუშაგი" და სხვა გამოცემებთან, რომლებშიც მისი პუბლიკაციები ქვეყნდებოდა ავტორის ნამდვილი გვართაც და სხვადასხვა ფსევდონიმითაც. "როგორც გივი კობახიძის ბიოგრაფიის თუნდაც ზოგადი გაცნობითაც დასტურდება, იგი მრავალმხრივი ინტერესებისა და

მისწრაფებების მქონე პიროვნება იყო, რომელმაც თავისი დიდი ინტელექტუალური შესაძლებლობები წარმატებულად გამოავლინა მწერლობაშიც, მეცნიერებაშიც, მედიცინაშიც და პრაქტიკული საქმიანობის სხვადასხვა სფეროებშიც“ - წერს ქართული ემიგრანტული ლიტერატურის ცნობილი მკვლევარი ა. ნიკოლეიშვილი (ა. ნიკოლეიშვილი, 2006, გვ. 548). მეცნიერი გივი კობახიძის შემოქმედებითი მემკვიდრეობიდან განსაკუთრებით მაინც მის ლიტერატურულ-პუბლიცისტურ წერილებს გამოყოფს, რადგან თვლის, რომ “მათში ყოველგვარი ცენზურული შებოჭილობისა და იდეოლოგიური დიქტატის გარეშეა გაანალიზებული როგორც საბჭოთა პერიოდის ჩვენი ყოფის საჭირბოროტო მოვლენები, ისე ისტორიული წარსულის პრობლემური საკითხები“ (ა. ნიკოლეიშვილი, 2006, გვ. 569). უნდა ითქვას, რომ ეს ფაქტორი საერთოდაც ძალზე ღირებულს ხდის ემიგრანტთა მხატვრულსა თუ არამხატვრულ ნააზრევს, წარმოაჩენს განსხვავებული რაკურსით განსჯილ არაერთ მწვავე თემას და ხელს უწყობს საბჭოთა თუ პოსტსაბჭოთა სტერეოტიპების სწრაფად მსხვრევას, ასევე, გავრცელებული შეხედულებების უფრო მასშტაბურად გააზრებას.

ამჯერად გვინდა შევჩერდეთ გივი კობახიძის ლიტერატურულ-კრიტიკულ ოპუსზე - “დანიელ ჭონჭაძე და მისი “სურამის ციხე“, რომელიც 1985 წელს “გუშაგის“ მე-7 ნომერში თედო რაჭველიშვილის ფსევდონიმით გამოქვეყნდა. წერილში განსხვავებულადაა ინტერპრეტირებული XIX საუკუნის ქართული ლიტერატურის ეს ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი პროზაული თხზულება. მართალია, კრიტიკოსი თვლის, რომ “სურამის ციხე“ საყურადღებო ნაწარმოებია, მაგრამ არ იზიარებს მწერლის კონცეფციას. გივი კობახიძის აზრით, ტექსტში დამახინჯებულია ლეგენდა და ხელოვნურადაა გამძაფრებული სიუჟეტი, რასაც ავტორის დაბალი სოციალური წარმოშობით ხსნის. ზოგადადაც, მიიჩნევს, რომ პროზაიკოსის მსოფლმხედველობა ამ საფუძველზეა ჩამოყალიბებული. ჭონჭაძე “თუმცა სასულიერო წოდებას განეკუთვნებოდა, მაგრამ ის იყო ნაყმევთა შთამომავალი, და ყმა გლეხთა სოციალური ყოფა, მათი მძიმე ცხოვრება და განსაცდელი ასევე მძიმედ აწვა სულსა და გონებაზე. დანიელ ჭონჭაძის მთელი მსოფლმხედველობა სწორედ ამ საფუძველსა და წინაზრახვებზე შემუშავდა. ის გლეხთა ცხოვრებაში მხოლოდ სიღუბჭირეს ხედავდა და ვერ ამჩნევდა ნათლის თუნდაც ოდნავ სხივს“- წერს გივი კობახიძე (თ. რაჭველიშვილი 1985, გვ. 41). ყოველივე ეს კრიტიკოსს მიაჩნია იმის მიზეზად, რომ ნაწარმოებში “შემადრწუნებელი ეპიზოდებია მოთხრობილი ისეთი სიმძაფრითა და მხატვრული დახელოვნებით, რომ მისი წაკითხვა და აღქმა აუღელვებლად შეუძლებელია“ (თ. რაჭველიშვილი 1985, გვ. 41). გივი კობახიძისათვის მიუღებელია თემის ავტორისეული გააზრება, რაც შეეხება მხატვრულ ოსტატობას, ამ მხრივ, “სურამის ციხეს“ საკმაოდ მაღალ შეფასებას აძლევს და საგანგებოდ უსვამს ხაზს მის “ხალხურ“, “მარტივ“, “მაღალფარდოვანი სიტყვებისა და ფრაზებისაგან“ დაკლილ ენას, რომლის საშუალებითაც მძაფრდება შინაარსი და მოთხრობა, ემოციური თვალსაზრით, დიდ ზეგავლენას ახდენს მკითხველზე. გივი კობახიძემ ამით ახსნა ის “საპატიო ადგილი“, წილად რომ ხვდა “სურამის ციხეს“ ქართულ ლიტერატურაში და იქვე ისიც მიანიშნა, რომ ქართული პროზა “რიცხობრივად და ხარისხობრივად დიდად ჩამოუვარდება ქართულ პოეზიას“ (თ. რაჭველიშვილი 1985, გვ. 41). წერილში საკმაოდ დამაჯერებლადაა ჩამოყალიბებული დანიელ

ჭონჭაძის წარმატების მიზეზები, თუმცა ქართული მწერლობის ამგვარი დაყოფა და შეფასება, მიუღებელია და, ვფიქრობ, ის XIX საუკუნის 50-იანი წლების ქართულ ლიტერატურულ კრიტიკაში კულტივირებული მოსაზრების გავლენით უნდა იყოს წარმოშობილი. ნიკოლოზ ბერძნიშვილის მიერ წამოჭრილ დისკუსიაში მაშინ მთელი სერიოზულობით ჩაერთნენ ამ პერიოდის მოღვაწეები, მაგრამ 1985 წელს გამოქვეყნებულ სტატიაში ამგვარი მოსაზრების გამოთქმა, რბილად რომ ვთქვათ, არასერიოზულია.

ოპუსში ავტორი უყურადღებოდ არ ტოვებს თხზულებისადმი მწერლის თანამედროვე კრიტიკის დამოკიდებულებას. ის ანტონ ფურცელაძესთან ერთად აქცენტს აკეთებს იმ ავტორებზე (ალ. ორბელიანი, გრ. ორბელიანი), რომელთაც არ გაიზიარეს ბატონყმობის მიმართ მწერლის კრიტიკული პათოსი. მართალია, კობახიძე არ თვლის, რომ ფეოდალიზმის ეპოქაში არ შეიძლებოდა ადგილი ჰქონოდა სისასტიკეს, მაგრამ მოთხრობის სიუჟეტი მან მაინც ხელოვნურად და უსამართლოდ მიიჩნია. “როდესაც ისტორია განგებ მახინჯდება, ცალმხრივად და სიძულვილით შუქდება ესა თუ ის ისტორიული მოვლენა — ეს უკვე სხვა ვითარებაა და სათანადო აწონდაწონას, გაანალიზებას მოითხოვს“, - წერს ის (თ. რაჭველიშვილი 1985, გვ. 43).

გივი კობახიძე, ვფიქრობ, შეგნებულად უგულვებელყოფს კედელში ჩატანებული კაცის მთავარ ფოლკლორულ სიუჟეტს, რადგან ძნელი სავარაუდოა, მას ამის შესახებ არ სცოდნოდა. მით უფრო, ასეთ რამეს წერს: “მაღალღირსეული და კეთილშობილური ლეგენდა ციხის მშენებლობის შესახებ საქართველოს მრავალ კუთხეში იყო შემორჩენილი, მაგრამ ბევრგან იგი ძველთაგანვე დამახინჯებული და განზრახ გადაკეთებულ-სახეცვლილი. ასე იყო ჭონჭაძის დროსაც. მან ლეგენდა ხალხში იპოვა, გადააკეთა, უკიდურესად გაამძაფრა, აიყვანა კულმინაციამდე და შექმნა შემადრწუნებელი მოთხრობა - დედისერთა ზურაბის ციხის კედელში ამოქოლვის ტრაგიზმით“ (თ. რაჭველიშვილი 1985, გვ. 43). სწორედ ამგვარი ნარატივის გამო, ეს ტექსტი, ქართველი ემიგრანტის აზრით, კარგად გამოიყენა შემდგომ საუკუნეში ბოლშევიზმით ნასაზრდოებმა პროლეტარულმა კრიტიკამ იდეოლოგიური პროპაგანდისათვის.

გივი კობახიძე ამავე წერილში გვაწვდის, მისი თქმით, “ჭეშმარიტად პატრიოტულსა“ და “მაღალიდღურ“, “შეურყვნელ და შეუცვლელ ლეგენდას“ (თ. რაჭველიშვილი 1985, გვ. 43), რომელიც, ფაქტობრივად, ციხეში კაცის ჩატანებასთან დაკავშირებული გადმოცემის განსხვავებული ვარიანტია. ავტორის მიერ მოთხრობილ ვერსიაში ამბავი შემდეგნაირად ვითარდება: დედისერთა ჭაბუკის კედელში ჩატანების გარეშე ვერ შენდება სამეფო ციხე. მეფე ამის შესახებ ხალხში გამოაცხადებს. დედებთან ერთად შეიკრიბება სამასი დედისერთა ჭაბუკი. თითოეული მათგანი ბედნიერად მიიჩნევს თავს, რომ შესაძლებლობა აქვთ ქვეყანას ასეთი სამსახური გაუწიონ. წილისყრის შედეგად შერჩეულ ჭაბუკს კი ღიმილი არ შორდება სახეზე, მიუხედავად იმისა, რომ კედელი უკვე მის კისრამდეა ასული. მაშინ მეფე გადაწყვეტილებას შეცვლის და გამოაცხადებს, რომ, როცა ერს ასეთი სამასი რაინდი და სამასი დედა ჰყავს, ვერავინ მოერევა. ყველანი ერთად ეკვეთნენ მტერს და იოლად დაამარცხეს ის (თ. რაჭველიშვილი, 1985, გვ. 44-45).

სამწუხაროა, რომ ამ თავისთავად საინტერესო ლეგენდის ჩაწერის ადგილისა თუ თარიღის შესახებ ავტორი არავითარ ინფორმაციას არ გვაწვდის, გარდა იმისა, რომ “ხალხური შემოქმედების ნამდვილ თვალ-მარგალიტს” უწოდებს მას. დასაინანია ეს მით უფრო, რომ ამგვარ ტექსტს ვერ მივაკვლიეთ ვერც ფოლკლორულ კრებულებში. ავტორი მხოლოდ დასძენს, რომ ზემოთ აღნიშნული ლეგენდის სულისკვეთება ტრიალებდა და ტრიალებს სურამის ციხესთან.

სტატიაში გივი კობახიძე წამოჭრის ამგვარი ტრაგიზმის უმართებულობის საკითხს და მიუღებლად მიიჩნევს მურმან ლებანიძის მოსაზრებას, რომ “ყოველი ქართული ციხის კედელში დედისერთა ბიჭი იყო დატანებული” (თ. რაჭველიშვილი 1985, გვ. 45). თვლის, რომ მაღალფარდოვანი ფრაზებით არ უნდა დავამახინჯოთ “ქართველი ერის სახელოვანი და რაინდული ისტორია”, რომ არასწორი ინტერპრეტირებითა და ყალბი გმირული პათოსით “არ დავიყვანოთ ჩვენი წინაპრების სულიერი განწყობა პრიმიტიულობამდე და ველურობამდე; ჩვენი წინაპრების საარაკო აღმშენებლობითი ნიჭი, გონიერება და სინატიფე უნიჭობისა, უგუნერებისა და უშვერობის დონემდე” (თ. რაჭველიშვილი 1985, გვ. 45). თავის შეხედულებების კიდევ უფრო გასამყარებლად კობახიძე კონსტანტინე გამსახურდიასა (“დიდოსტატის მარჯვენა”) და გალაკტიონ ტაბიძის ნაწარმოებებს (“ქებათა ქება ნიკორწმინდას”) უპირისპირებს ერთმანეთს, ერთმნიშვნელოვნად უჭერს მხარს და შეძლებისდაგვარად ასაბუთებს კიდევ, რომ ქართულ ტაძრებზე გამოსახული მარჯვენა გააზრებულ უნდა იქნას მხოლოდ ადამიანის ნიჭიერების გამოვლინების, ხოლო თავად ამ ტაძრების აგება გმირობის სიმბოლოდ. ასეთი მიდგომა, რა თქმა უნდა, ძალზე რადიკალური და სუბიექტურია, თუმცა, მიუხედავად იმისა, ვეთანხმები თუ არა კრიტიკოსს, არსებობის უფლება ნამდვილად აქვს. აშკარაა, დანიელ ჭონქაძის მიერ XIX საუკუნის 50-იანი წლების მიწურულს გამოქვეყნებულ ამ ერთადერთ მოთხრობას გააჩნია ისეთი პლასტები, რომელთა გამოც ის დავიწყებას არ ეძლევა.

გივი კობახიძე თავის წერილში მართებულად შენიშნავს, რომ თხზულება “ნაღმივით გასკდა თავის დროს და ძირფესვიანად შესძრა ქართ. საზოგადოებრივი აზრი. მაშინდელი ფეთქების ექო დღესაც გრგვინვა-ქუხილით გაისმის. სერგო ფარაჯანოვი კინოფილმსაც კი ამზადებს სურამის ციხის სიუჟეტზე” (თ. რაჭველიშვილი 1985, გვ. 41). ეს უკანასკნელი ფაქტი შესაძლებელია ერთ-ერთი განმაპირობებელი იმპულსი გახდა ამ სტატიის დასაწერად, იმასთან ერთად, რომ ავტორმა, ზემოთ გაანალიზებული საკითხების გარდა, კიდევ ერთხელ გაუსვა ხაზი საბჭოთა კავშირში არსებულ იდეოლოგიურ კლიშეებს.

ჭონქაძის “სურამის ციხე” აღმოჩნდა ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი მხატვრული ნარატივი, რომელიც მუდმივად ექცევა ლიტერატურის მკვლევართა თუ ხელოვნების სხვადასხვა დარგის წარმომადგენელთა თვალსაწიერში. თხზულების მიხედვით შეიქმნა ორი კონოფილმი. სერგო ფარაჯანოვის ცნობილ ფილმამდე დიდი ხნით ადრე, 1922 წელს ივანე პერესტიანმა გადაიღო ამავე სახელწოდების პირველი ქართული საბჭოთა ფილმი, რომელსაც საფუძვლად მხატვრული ნაწარმოები დაედო (<http://www.geocinema.ge/ge/index.php?filmi=004>).

მრავლისმთქმელია ის ფაქტი, რომ XX საუკუნის 30-იანი წლების ბოლოსა და 40-იანი წლების დასაწყისში გამოჩენილმა ქართველმა მწერალმა ნიკო ლორთქიფანიძემ მიაქცია ყურადღება დ. ჭონქაძის მოთხრობას. მისი

სტრუქტურული თვალსაზრისით საკმაოდ რთული მხატვრული ნარატივის - “ქედუხრელნი“ ერთ-ერთ ეპიზოდში ზურაბის ციხეში ჩაკირვა ინტერპრეტირებულია, როგორც ზნეობრივი გმირობის, თავგანწირვისა და მასში მთელი ერის თანამონაწილეობის ისტორია. ასევე, საგულისხმოა, რომ გურამ რჩეულიშვილს აქვს დაუსრულებელი პიესა - “სურამის ციხე“, რომელშიც, როგორც არსებული მასალიდან ირკვევა, კარგად ნაცნობ სიუჟეტზე აბსოლუტურად განსხვავებული მხატვრული კონცეფციის ტექსტის შექმნა ჰქონდა განზრახული XX საუკუნის ერთ-ერთი უნიჭიერეს პროზაიკოსს (<http://poetry.ge/poets/guram-rcheulishvili/prose/9374.suramis-cixe.htm>).

ლიტერატურათმცოდნეთათვის კარგადაა ცნობილი, როგორი გამოხმაურება მოჰყვა გამოქვეყნებისთანავე თხზულებას ქართულ ლიტერატურულ კრიტიკაში (ან. ფურცელაძე, ალ. ორბელიანი...), შემდგომ პროლეტარული კრიტიკის წარმომადგენლებმა გამოიყენეს ეს ტექსტი კლასობრივი დაპირისპირების წარმოსაჩენად, დიდი ხნის განმავლობაში იგი საბჭოთა ქრესტომათიული თხზულება გახლდათ, 1980-იან წლებში ცნობილმა ქართველმა მოაზროვნემ აკ. ბაქრაძემ მოთხრობა გაიაზრა, როგორც ცოდვის, შურისძიებისა და პიროვნების პასუხისმგებლობის თემებზე აგებული თხზულება (ა. ბაქრაძე, 1986, გვ. 109-128). არანაკლებ ნაყოფიერია მისი კვლევა თანამედროვე ლიტერატურათმცოდნეობითი კონცეფციების პოზიციებიდანაც უკვე XXI საუკუნეში. ამ თვალსაზრისით, უაღრესად მნიშვნელოვანი ინტერპრეტაცია შემგვთავაზა გიგა ზედანიამ, რომელმაც ერის კონსოლიდაციის სიმბოლო და სიმბოლიზების პრობლემატურობა დაინახა და მისი უაღრესად საგულისხმო ანალიზი შემოგვთავაზა (გ. ზედანია, 2003, გვ. 56-59).

ამ თხზულების შესახებ არსებული კრიტიკული დისკურსის გათვალისწინებით გივი კობახიძის “დანიელ ჭონქაძე და მისი “სურამის ციხე“ უდავოდ ღირებული ტექსტია, რომელშიც ერთ-ერთი თვალსაჩინო ქართველი ემიგრანტი სრულიად განსხვავებულ მიდგომას გვთავაზობს ქვეყნისათვის გაღებული მსხვერპლის გააზრებასთან დაკავშირებით, რაც შესაძლებელია მისი ცხოვრებისეული გამოცდილებითაც იყოს ნაკარნახები. გარდა ამისა, ეს კრიტიკული ოპუსი ნათლად ადასტურებს ქართული ემიგრაციის მიერ შექმნილ კულტურულმემკვიდრეობაში არსებულ უაღრესად მრავალფეროვან და საყურადღებო ტენდენციებს.

დამოწმებული ლიტერატურა

- ა. ბაქრაძე, 1986 - ა. ბაქრაძე, სულის ზრდა, თბ., 1986.
 რ. დაუშვილი, 2014 - რ. დაუშვილი, ქართული ემიგრაცია ამერიკაში, თბ., 2014.
 გ. ზედანია, 2003 - გ. ზედანია, “სურამის ციხე”: ინტერპრეტაციისათვის, ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ჟურნალი “აკადემია“, ტომი 4, თბ., 2003.
 ა. ნიკოლეიშვილი, 2006 - ა. ნიკოლეიშვილი, ქართული ემიგრანტული მწერლობა, ქუთაისი, 2006.
 თ. რაჭველიშვილი, 1985 - თ. რაჭველიშვილი, ჟურნალი “გუმბავი“, № 7, პარიზი, 1985.

NESTAN KUTIVADZE

ABOUT A CRITICAL OPUS BY GIVIKOBAKHIDZE (DANIEL CHONKADZE AND HIS NOVELLA ‘SURAMI FORTRESS’)

GiviKobakhidze is one of the prominent representatives of the Georgian emigration of the second half of XX century. Along with a wide variety of social activities he was engaged in other creative pursuits as well. He wrote both fiction and literary-critical texts, and during his stay in Georgia he gathered the folk material.

In 1985, in the 7th edition of ‘Gushagi’ (‘The Guardian’) GiviKobakhidze under the pseudonym TedoRachvelishvili published a critical letter – ‘Daniel Chonkadze and his novella ‘Surami Fortress’. As the article makes it clear, the author does not share the author’s concept according to which the legend is distorted and the theme is artificially exaggerated, which he explains by Chonkadze’s low social origin and believes that the outlook of the prose writer is based on these grounds.

G. Kobakhidze ignores the folk story of a young man to be bricked up alive. In addition, he offers a new version of the legend of the Surami Fortress. However, the publication does not make it clear whether he recorded it himself or used other sources. The letter also raises the issue of ‘the unfair tragedy’; the opinions about the works by KonstantineGamsakhurdia (‘The Great Master’s Hand’) and GalaktionTabidze (‘Praise to Nikortsmina’) are expressed. The author clearly supports and substantiates the idea that the right hand depicted on the churches should be only interpreted as a symbol of the manifestation of the human ability.

It should be noted that in the Georgian literature ‘Surami Fortress’ turns out to be one of the most important texts which always becomes the focal point for the literary criticism (An. Purtseladze, Al. Orbeliani, proletarian critique, Ak. Bakradze ...); two films, were shot, its studies are fruitful in terms of the concepts of the modern literary studies (G. Zedania). In this respect, the critical opus by Givi Kobakhidze is undoubtedly important.